

Postrojenja i oprema u Željezari starija i od pola vijeka i nepouzdana. Predsjednik sindikalne organizacije Željko Rabrenović upozorava da se oprema kojom rade često kviri i da nije bezbjedna. Poseban problem su kranovi u kokilnoj i livnoj hali

Nikšićka Željezara Toščelik, nekada gigant sa sedam hiljada radnika, danas predstavlja jedno je najopasnijih mjesta po radnike u Crnoj Gori, iako je od septembra ove godine proizvodnja, kao i zarade malog broja preostalih zaposlenih, svedena na minimum. U svega nekoliko pogona, gdje još oko 320 radnika proizvodi specijalne vrste metala i legure, čelik teče samo noću i nedjeljom kada je jeftina struja, ali u posljednje vrijeme često ni u tom periodu zbog nedostataka sirovine, repromaterijala ili zbog kvarova na opremi staroj i pola vijeka i opasnoj za bezbjednost i zdravlje radnika, potvrđeno je Centru za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN-CG).

Turska Tosjali grupa postala je vlasnik Željezare u aprilu 2012. godine kada je iz stečaja kupila cjelokupnu imovinu za 15,1 milion eura. To je bila četvrta privatizacija nekadašnjeg giganta, a ni ona se nije pokazala uspješnom. Novi vlasnik je tada najavio zapošljavanje novih 550 radnika i investicije od 35 miliona eura u prve tri godine. Umjesto toga smanjen je broj radnika, a i zarade.

Ovaj period obilježila su i dva smrtna slučaja na radnom mjestu i više teških povreda. U Željezarinom pogonu Kovačnica u januaru 2013. godine su povrijeđena dva radnika, a Miljan Jovanović, radnik održavanja, je nakon nekoliko dana podlegao povredama. Osnovno tužilaštvo iz Nikšića je tada podiglo optužnicu protiv direktora ovog pogona Ratka Jovanovića, zbog krivičnog djela - teško djelo protiv opšte sigurnosti i propusta u organizaciji procesa rada. Iz tog tužilaštva su saopštili za CIN-CG, da je ovaj postupak okončan pravosnažnom oslobađajućom presudom Jovanoviću.

U maju 2014. u Željezari se opet dogodila nesreća. U Kovačnici je prilikom obavljanja radnih zadataka, poginuo radnik održavanja Milovan Nikolić. Tužilaštvo je tada protiv šefa centralnog održavanja Draška Mušikića, pokrenulo istražni postupak zbog sumnje da je izvršio krivično djelo protiv opšte sigurnosti. Iz tužilaštva kažu da je ovaj postupak kasnije obustavljen zbog „nepostojanja krivične odgovornosti na strani odgovornih lica”.

Željezara Toščelik je jedina kompanija o čijem radu je održano specijalno kontrolno saslušanje u crnogorskom parlamentu u junu 2015. godine, upravo o zaštiti na radu. Tada se saznalo da kompanija nema akt o procjeni rizika na radnom mjestu, kao i da za mnoga postrojenja i opremu nema upotrebne dozvole, odnosno obavezne sertifikate o tome da je rad na njima bezbjedan. Skupštinski odbor zasjedao je nakon protesta radnika Željezare, koju su saopštavali i da neće raditi dok se ne poboljša bezbjednost radnog procesa. Sjednica

je zakazana na zahtjev nedavno preminulog poslanika Janka Vučinića. Parlamentarci su tada preporučili inspektorima za zaštitu na radu, da što češće posjećuju Željezaru.

Otkad je Tosjali grupa preuzela fabriku, bilo je i više nesreća sa teškim povredama radnika.

U Čeličani su u decembru 2012. godine, usljed havarije, povrijeđena trojica radnika od eksplozije šljake. Milenko Roćenović je zadobio opekotine drugog stepena. Nakon liječenja vratio se na posao i ponovo je u januaru naredne godine povrijeđen na radnom mjestu.

Milun Todorović je u februaru 2015. godine teško povrijeđen na radnom mjestu u Kovačnici, kada se čelični komad dužine oko metar i težak blizu pola tone odlomio i pao sa prese. Todoroviću, koji je bio radnik po ugovoru, polomljene su obje noge ispod koljena.

U istom pogonu je par dana ranije Ratku Gardaševiću, vozaču u Saobraćaju, mašina otkinula pola kažiprsta.

Posljednja nesreća sa teškom povredom desila se u oktobru prošle godine kada je Zlatko Šarović pao sa kranske staze.

Uprava Željezare nije bila voljna da omogući ekipi Centra za istraživačko novinarstvo posjetu fabrici, kao ni da odgovori na pitanja o preduzetim mjerama zaštite na radu.

Opravdanje je bilo da zbog smanjenja proizvodnje, usljed pada cijena metala na tržištu, nijesu u mogućnosti da daju odgovore za CIN-CG, koji analizirajući stanje u privatizovanim kompanijama, radi na podizanju svijesti o značaju zaštite na radu.

Iz Uprave za inspekcijske poslove, čiji dio je i inspekcija zaštite i zdravlja na radu, za CIN-CG su potvrdili da je od trenutka kada je Toščelik preuzeo Željezaru “u početku došlo do značajnijeg zastoja u poštovanju normi zaštite i zdravlja na radu, a što je kao posljedicu imalo i povećanje povreda na radu među kojima teških i smrtnih”.

“Ovakvo stanje dalo je povoda za pojačani nadzor od ove inspekcije, zbog čega je u narednom periodu poslodavac oblast zaštite na radu unaprijedio, ali je i dalje izražen problem sa ‘starim postrojenjima’, naročito elektro-mosnim dizalicama (kranovi), koje su jedan od ključnih sredstava za rad u Željezari. Zbog neisplativosti ili amortizovanosti opreme, veliki dio postrojenja koja su u prethodnom periodu bila osnov u proizvodnji, prestao je sa radom”, naveli su iz ove inspekcije.

I inspekcijski nadzor u Željezari je, kako su naveli specifičan, jer se obavlja po proizvodnim cjelinama, s obzirom na njihovu veličinu.

“Riječ je o specifičnoj proizvodnji koja se odvija samo noću u periodu od 23 do sedam, časova, zbog ekonomičnosti potrošnje električne energije”, potvrdili su iz inspekcije.

Predsjednik Sindikata Željezare Toščelik Željko Rabrenović kazao je za CIN-CG da su radnici veoma nezadovoljni zaštitom na radu u fabrici i da postoje veliki problemi.

“Oprema sa kojom radimo je stara i po nekoliko decenija, često se kvari i nije bezbjedna za

rad. Naročito su opasni kranovi u kokilnoj i livnoj hali, gdje se obavlja izlivanje tečnog metala u kalupe. Jedan kran i ne radi, jer mu je istekla upotrebna dozvola, a problem su i podesti i livne ploče. Problema imamo i sa starim kazanima u Energani zbog pucanja cijevi”, kazao je Rabrenović.

On kaže da imaju dobru saradnju sa Inspekcijom zaštite na radu i podsjeća da je još teže bilo prije pet godina, kada se za kratko vrijeme desio veliki broj nesreća, jer su tada i na opasnim mjestima radili po 14 sati dnevno više dana zaredom.

Posljednje smanjenje zarada imali su u septembru, kada im je najavljeno da će zbog pada cijena metala na tržištu tako primati do januara naredne godine. “Čekamo da vidimo da li će nam vratiti zarade na prethodni nivo. Sada su oko 300 do 350 eura i za ova teška i opasna radna mjesta za redovnih 186 radnih sati tokom 22 radna dana mjesečno”, kazao je Rabrenović.

Da su stara postrojenja i oprema problem za bezbjedan, ali i ekonomičan rad Željezare priča se već decenijama. Prethodni vlasnik, firma MNSS na of-šor adresi u Holandiji, kupila je Željezaru 2006. godine za 5,2 miliona eura i obavezu investiranja 118 miliona.

Ko su bili stvarni vlasnici ove kompanije nikada se nije saznalo, ali su njeni predstavnici u prvom Upravnom odboru bili Radomir Vukčević, Oleg Obradović, Branko Čavor, Blagoje i Želimir Cerović, Miodrag-Daka Davidović, Andrija Racković i Greg Kuenzel. Nešto kasnije i Ana Đukanović, tada Kolarević.

Stečajna uprava je kasnije tvrdila da je MNSS u kompaniju investirao svega 15 od obaveznih 118 miliona eura. Međutim, ova firma je sa partnerom iz stečajne mase tražila 50 miliona na ime investicija. Ovaj zahtjev stečajna uprava je odbila.

Za jedan kredit za investicije od 26,3 miliona eura garancije je dala Vlada Crne Gore. Iz državnog budžeta za ovaj kredit i prispjele kamate kasnije su plaćena 33 miliona eura. Iz stečajne mase država nije mogla da naplati ništa od ove sume.

Tosjali grupa je ranije tvrdila da je od preuzimanja u fabriku investirala više od osam miliona eura. I pored toga, radnici svakodnevno rizikuju život zbog zastarjelih postrojenja i opreme sa kojima rade, a odlučna akcija nadležnih očigledno izostaje. Željezara prikazuje gubitke u poslovanju od preuzimanja 2012. godine. Minus je lani bio 4,2 miliona eura, a godinu ranije sedam miliona eura. Nagomilani gubici veći su od ukupne vrijednosti kapitala kompanije za 37 miliona eura. Kratkoročne i dugoročne obaveze kompanije na kraju prošle godine iznosile su 58,8 miliona eura. Iz fabrike, koja je nekada zapošljavala više nego što sada ima ukupno radnika u industrijskom sektoru u Crnoj Gori, ne naziru se ljepše vijesti.

Nekada deset, a sada jedan

Iz Inspekcije kažu da je veoma teško porediti sprovođenja propise o zaštiti na radu u Željezari prije 20 i više godina, kada je fabrika bila državna i imala i do 7.000 radnika, i danas.

“Velike su razlike u broj zaposlenih, profitnim centrima koji su bili tada u funkciji, vrsti proizvoda, važećim propisima u tom periodu. Zaštitom na radu u Željezari Nikšić tada se bavila služba gdje je radilo više od 10 zaposlenih. U fabrici je bilo obezbijeđeno prisustvo stručnih lica zaštite na radu 24 sata. Danas u Željezari Toščelik sa znatno manjim brojem zaposlenih, zaposleno je jedno stručno lice sa visokom stručnom spremom za poslove zaštite na radu”, naveli su iz inspekcije.

Inspekcija: Najopasnije u Kovačnici

Iz Uprave za inspeksijske poslove navode da se povrede u Željezari najčešće dešavaju u Kovačnici, “gdje su se u kratkom vremenskom periodu desile teške povrede na radu sa smrtnim posledicama (09.01.2013.godine, pad sa viljuškara i 08.05.2014.godine, pad sa kranske staze) o čemu je dostavljena dokumentacija tužilaštvu koje je vodilo postupak”. “Za sve smrtne, teške povrede ili incidentne situacije, za koje je bila obaviještena Inspekcija rada za oblast zaštite i zdravlja na radu, u saradnji sa predstavnicima tužilaštva i MUP-a, izvršen je uviđaj, na osnovu čega su sačinjeni zapisnici od strane ove inspekcije i prosljeđeni nadležnim državnim organima. U slučajevima kada su utvrđene nepravilnosti u vezi sa primjenom propisa iz zaštite na radu inspektori su preduzimali mjere i radnje za njihovo otklanjanje”, rekli su iz Inspekcije.

Izvor: cin-cg.me